VIQUIPÈDIA

Crow

Crow (endònim: *Apsáalooke* əˈpsáːɾòːgè) és una de les llengües sioux occidentals del grup de la vall del Missouri parlat principalment per la Nació Crow a l'actual sud-est de Montana. És una de les llengües ameríndies dels Estats Units més parlades, encara que en descens, ja que el seu nombre ha anat baixant dels 4.280 parlants segons el cens dels EUA de 1990[3] als 4.113 en el cens del 2000 i als 3.705 segons el cens de 2010.[2]

Crow

Apsáalooke aliláau

Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
4.113 (2000)[1] 3.705 (2010)[2] principalment a Montana	
Parlants nadius	3.000
Parlat a	Estats Units
Autòcton de	Montana
Classificació lingüística	
(Macro-sioux?)	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-1	-
ISO 639-2	cro
ISO 639-3	cro
Glottolog	crow1244 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/crow1244)
Ethnologue.com	cro (http://www.ethnologue.com/language/cro)
UNESCO	883 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-883.html)
IETF	cro
Endangeredlanguages.com	2008 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/2008)

Classificació lingüística:

- Llengües siouan
- Llengües sioux occidentals
- Siouan de Missouri
- Crow

Contingut

Dialectes
Situació
Classificació
Fonologia
Vocals
Consonants
Referències
Bibliografia
Enllaços externs

Dialectes

El crow és molt proper a la llengua hidatsa parlada pels hidatses de Dakota del Nord; les dues llengües són els únics representants del grup de la vall del Missouri de la família de les llengües siouan.[4][5] Tot i les seves similituds, crow i hidatsa no són del tot mútuament intel·ligibles.

Situació

Segons Ethnologue amb xifres de 1998, el 77% dels crows de més de 66 anys d'edat parlava l'idioma; "alguns" pares i els adults ancians, "alguns" estudiants de l'escola secundària i "nens fora de l'edat escolar" parlen crow. El 80% de la Nació Crow prefereix parlar en anglès.[3] La llengua fou definida com a "definitivament amenaçada" per la UNESCO en 2012.[6]

Tanmateix, R. Graczyk argument a la seva *A Grammar of Crow* (2007) que "[a] diferència de molts altres idiomes nadius d'Amèrica del Nord en general, i de la plana del nord, en particular, l'idioma crow encara exhibeix considerable vitalitat: hi ha parlants fluids de totes les edats, i almenys alguns nens encara estan

adquirint el crow com el seu primer idioma". Molts dels més joves que no parlen crow són capaços d'entendre'l. Gairebé tots els que parlen crow també són bilingües en anglès.[7] Graczyk cita la comunitat de la reserva com la raó del nivell tan alt dels parlants bilingües crow-anglès i l'ús continuat i la prevalença de la llengua crow. El contacte diari amb els no amerindis a la reserva des de fa més de cent anys ha portat un ús elevat de l'anglès. La cultura tradicional dins la comunitat, però, ha conservat el llenguatge a través de les cerimònies religioses i el sistema de clans tradicionals.

Actualment, la majoria dels parlants de crow tenen 30 anys o més, però uns pocs parlants més joves estan aprenent la llengua. Hi ha un augment dels esforços perquè els nens aprenguin crow com a llengua materna i molts ho fan a la reserva índia Crow de Montana. El desenvolupament de la llengua inclou un diccionari de llengua crow i porcions de la Bíblia publicats els anys 1980 i 2007. L'actual taxa d'alfabetització és del voltant de l'1-5% pels primers parlants de llengua i 75-100% per a aprenents de segona llengua.[8]

Classificació

El crow és molt proper a la llengua hidatsa parlada pels hidatses de Dakota del Nord; les dues llengües són els únics representants del grup de la vall del Missouri de la família de les llengües siouan.[4][5] L'avantpassat del crow-hidatsa podria haver constituït l'escissió inicial del Proto-sioux. Crow i hidatsa no són del tot mútuament intel·ligibles, tot i que les dues llengües comparteixen molts trets fonològics, cognats i tenen morfologies i sintaxi similars. La divisió entre crow i hidatsa pot haver esdevingut fa entre 300 i 800 anys.[9][10][11]

Fonologia

Vocals

Hi ha cinc vocals diferents en crow, que es produeixen ja siguin llargues o curtes, amb l'excepció de les vocals mitjanes.

	Curta		**Llarga**	
	Frontal	**Posterior**	**Front**	**Back**
Alta (tancada)	i	u	iː	uː
Mitjana			eː	oː
Baixa (oberta)	a		aː	
Diftong			ia	ua

També hi ha un diftong marginal *ea* [ea] que només es dóna en dues veus nadiues crows: *déaxa* 'clar' i *béaxa* 'intermitent'.

Consonants

El crow té un inventari consonàntic molt escàs, igual que molts altres idiomes de la Grans Planes.

	Labial	Alveolar	Palatal	Velar	Glotal
Oclusiva	p	t	ʧ (*ch*)	k	(ʔ)
Fricativa		s	ʃ (*sh*)	x	h
Sonorant	m~b~w	n~d~l			

Referències

1. Cens dels EUA de 2000 (http://www.mla.org/map_data_results&mode=lang_tops&SRVY_YEAR=2000&lang_id=904), el 95,55% a Montana
2. Llengües ameríndies segons el cens de 2010 (https://www.census.gov/prod/2011pubs/acsbr10-10.pdf)
3. Ethnologue
4. Silver and Miller 1997: 367.
5. Graczyk, 2007: 2
6. «UNESCO Atlas of the World's Languages in danger (http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php)». [Consulta: 29 setembre 2012].
7. Graczyk, 2007: 1.
8. http://www.ethnologue.com/language/cro
9. Graczyk, 2007: 2-3.
10. Matthews, 1979: 113-25.
11. Hollow and Parks, 1980: 68-97.

Bibliografia

- Graczyk, R. 2007. *A Grammar of Crow: Apsáaloke Aliláau*. Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
- Hollow, R.C., Jr.; Douglas R. Parks. Studies in Plains linguistics: a review. In *Anthropology on the Great Plains*, ed. W. Raymond Wood and Margot Liberty. Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
- Kaschube, D.V. 1978. *Crow Texts*. IJAL-NATS Monograph No. 2. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kaschube, D.V. 1963. *Structural Elements of Crow*. Doctor of Philosophy Dissertation, Department of Anthropology, Indiana University, June 1960. Ann Arbor, MI: University Microfilms.
- Kaschube, D.V. 1967. *Structural Elements of Crow*. Boulder, CO: University of Colorado Press.
- Lowie, R.H. 1945. The Crow Language: Grammatical Sketch and Analyzed Text. *American Archaeology and Ethnology*, 39 (1942–1945):1-139. Berkeley and Los Angeles, CA: University of California Press.
- Lowie, R.H. 1960. *Crow Texts*. Berkeley and Los Angeles, CA: University of California Press.
- Lowie, R.H. 1960. *Crow Word Lists*. Berkeley and Los Angeles, CA: University of California Press.
- Matthews, G.H. 1979. "Glottochronology and the separation of the Crow and Hidatsa." In *Symposium on the Crow-Hidatsa Separations*, ed. by Leslie B. Davis. Bozeman, MT: Montana Archaeological Society.
- Silver, S. & W.R. Miller. 1997. *American Indian Languages: Cultural and Social Contexts*. Tucson: The University of Arizona Press.

Enllaços externs

- Estes, J. How many indigenous American Languages Are Spoken in the United States? By how many speakers? (http://www.yourdictionary.com/elr/natlang.html) National Clearinghouse for Bilingual Education.
- Crow Language (http://www.native-languages.org/crow.htm) on the Native Languages of the Americas site
- Web oficial de la Crow Nation (http://www.crowtribe.com/index.htm)
- Susan Olp «Crow Tribe gets language immersion grant (http://billingsgazette.com/news/state-and-regional/montana/crow-tribe-gets-language-immersion-grant/article_3730b364-b6f8-5d84-ac7f-ad9267888569.html)». , 15-08-2012 [Consulta: 2 setembre 2012].
- Crow Language at Omniglot (http://www.omniglot.com/writing/crow.htm)
- Crow Indian Language (Apsaaloke, Apsaroke, Absarokee) (http://www.native-languages.org/crow.htm)
- OLAC resources in and about the Crow language (http://www.language-archives.org/language/cro)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Crow&oldid=23957529»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 3 jul 2020 a les 13:20.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.